

16.05.2014

Opetus- ja kulttuuriministeriö
PL 29
00023 VALTIONEUVOSTO

Viite OKM/5/591/2014

Asia CSC:n esiselvitys 'Valtion tutkimuslaitosten ja yliopistollisten sairaaloiden julkaisutiedonkeruu'

Opetus- ja kulttuuriministeriö on pyytänyt Suomen Akatemialta lausuntoa CSC:n laatimasta esiselvityksestä, jossa kuvataan opetus- ja kulttuuriministeriön vuosittaista julkaisutiedonkeruuta korkeakouluilta ja sitä, miten tiedonkeruu voitaisiin laajentaa jatkossa koskemaan valtion tutkimuslaitoksia ja yliopistollisia sairaaloita.

Suomen Akatemia pitää erittäin tärkeänä ja kannattaa julkaisutiedonkeruun laajentamista koskemaan myös valtion tutkimuslaitoksia ja yliopistosairaloita. Jotta julkaisutietoja voitaisiin hyödyntää täysimääräisesti tiedepoliittisen päätöksenteon tukena, tutkimuslaitosten ja yliopistosairaaloiden tulisi liittyä tiedonkeruuseen mahdollisimman yhtenäisessä aikataulussa ja raportoitavien tietosisältöjen tulisi olla yhdenmukaisia korkeakoulujen julkaisutietojen kanssa.

Julkaisutiedonkeruun laajentamisen merkitys

Esiselvityksestä käy ilmi, että valtion tutkimuslaitosten ja yliopistosairaaloiden yhteenlaskettu vuosittainen julkaisuvolyymi on noin kolmasosa Suomen julkisten tutkimusorganisaatioiden julkaisuutuotannosta. Osa näistä julkaisuista raportoidaan jo nyt, koska ne on laadittu korkeakoulujen ja em. organisaatioiden yhteistyönä. Kattavan kokonaiskuvan saamiseksi ja Suomen tieteellisen julkaisutoiminnan kehityksen seuraamiseksi julkaisutiedonkeruun laajentaminen on erittäin tärkeää. Koska nykyisin käytössä olevat kansainväliset viitetietokannat eivät kata tasapuolisesti kaikkien tieteenalojen julkaisutoimintaa ja erilaisia julkaisutyyppisiä, nämä aineistot eivät korvaa kansallista julkaisutiedonkeruuta.

Korkeakoulujen julkaisutiedonkeruu kattaa tieteellisten julkaisujen lisäksi myös laajempaan yhteiskunnalliseen vaikuttavuuteen tähtäävän julkaisutoiminnan, esimerkiksi julkaisut ammatillisissa ja yleistajuisissa lehdissä. Tutkimuksen yhteiskunnallisen vaikuttavuuden arvioinnin kehittämiseksi tarvitaan uusia, entistä monipuolisempia aineistolähteitä. Laajennettu julkaisutiedonkeruu tukisi osaltaan myös tätä kehitystyötä.

Julkaisutietojen hyödyntäminen

Akatemia hyödyntää nykyisin korkeakoulujen julkaisutiedonkeruun aineistoa erityisesti Suomen tieteen tilan tarkastelussa. Tieteen tila -prosessin tavoitteena on tuottaa monipuolista, erityisesti tilastollisiin aineistoihin perustuvaa tietopohjaa tiedepoliittisen päätöksenteon tueksi sekä Akatemian arviointitoimintaa ja eri tutkimusorganisaatioiden omaa arviointitoimintaa varten. Kaikki Suomen julkiset tutkimusorganisaatiot kattava julkaisutiedonkeruu mahdollistaisi tärkeän aineiston tuotannon Tieteen tila -prosessiin sekä myös muihin Akatemian kehityshankkeisiin.

Esiselvityksessä todetaan, että laajennettu tiedonkeruu mahdollistaisi sen, että tutkimuslaitosten ja yliopistollisten sairaaloiden julkaisutiedot löytyisivät Juuli-julkaisutietoportaalista sekä Vipunen-tilastoportaalista. Tämä kuitenkin edellyttää yhtenäisiä määrittelyksiä ja luokituksia. Molemmat portaalit ovat Akatemialle tärkeitä työvälineitä nykyisin. Erityisen hyödyllistä on esiselvityksessä mainittu tilastollisten aikasarjojen tarkastelu Vipusen avulla.

Julkaisutietojen optimaalisen hyödyntämisen näkökulmasta julkaisutoiminnan analysoinnissa yleisesti käytettyjen luokittelutietojen vapaaehtoisuus olisi ongelmallista, koska se vaikeuttaa eri organisaatioiden julkaisutietojen vertailua sekä aikasarjoihin perustuvaa tarkastelua. Akatemia kannattaa, että bibliografisten perustietojen (ml. tekijöiden identifiointi henkilön nimen perusteella) lisäksi myös tutkimuslaitokset ja yliopistosairaalat raportoivat julkaisuistaan ainakin tieteenalan kansallisen tieteenalaluokituksen mukaan sekä julkaisutyyppin siten, että voidaan tunnistaa toisaalta vertaisarvioidut tieteelliset julkaisut ja toisaalta muuhun kuin tieteelliseen vaikuttavuuteen tähtäävät julkaisut. Tarpeellisia tietoja ovat myös se, onko julkaisu kansainvälinen tai kansallinen yhteisjulkaisu sekä julkaisun avoin saatavuus. Akatemia kannattaa julkaisufoorumien määrittelyjen tasojen liittämistä myös tutkimuslaitosten ja yliopistosairaaloiden julkaisuihin, jotta myös näiden organisaatioiden julkaisutoimintaa voidaan tarkastella käytettyjen julkaisukanavien tason näkökulmasta korkeakoulujen kanssa yhdenmukaisesti.

Akatemia pyrkii tulevaisuudessa siihen, että julkaisurekisteröinnin kehittyessä korkeakoulujen ja myös tutkimuslaitosten ja yliopistosairaaloiden julkaisutiedot voidaan ottaa käyttöön suoraan järjestelmistä sekä rahoitushakemuksiin että rahoitettujen hankkeiden loppuraportointiin. Tämä kuitenkin edellyttää luotettavaa tutkijoiden identifiointia sekä julkaisuihin liitettyjä rahoittajatietoja.

Pääjohtaja

Heikki Mannila